

Bemærkninger til lovforslaget

Lovforslaget tager sigte på at afskaffe en række vilkårligheder i de nuværende regler om tab af valgbarhed som følge af idømt straf samt at indføre det i almindelig retsbevidsthed udbredte princip, at »når straffen er udstået, er tavlen vasket ren«.

Forslagsstillerne foretrækker, at det er vælgerne – og kun vælgerne – som afgør, hvem de ønsker at lade sig repræsentere af i folkevalgte organer. Denne holdning er ved flere lejligheder fremført i folketinget, senest den 7. februar 1984 (Folketings-tidende 1983–84, 2. samling, sp. 36 ff.) i forbindelse med godkendelse af valget den 10. januar 1984.

Udformningen af reglerne om valgbarhed for valg til kommunale råd er imidlertid ikke kun et spørgsmål om vælgernes udbetingede ret eller ej. Tværtimod er disse regler præget af en helt uacceptabel vilkårlighed, og tilfældigheder kan være afgørende for, om valgbarhedsnævnet kan fratage et kommunalbestyrelsesmedlem sin valgbarhed eller ej.

Disse vilkårligheder kan opgøres således:

1. Et tidligere straffet kommunalbestyrelsesmedlem skal kun bedømmes af valgbarhedsnævnet, såfremt et andet kommunalbestyrelsesmedlem gør indsigelse inden 3 måneder fra valgdagen. Dette betyder, at et medlem kan miste sin valgbarhed i én kommune, mens han i en anden kommune ville have bevaret sin valgbarhed som følge af de øvrige medlemmers stiltiende accept.

2. En tidligere straffet kandidat kan ikke af valgbarhedsnævnet opnå noget »bindende forhåndstilsagn« ved henvendelse til valgbarhedsnævnet forud for valgdagen, men må afvente ikke blot valgdagen, konstitueringsdagen og tiltrædelsesdagen, men også 3 måneders fristen, som rækker ind i selve valgperioden, samt nævnets efterfølgende behandling af sagen. Den pågældende kan således være godt i gang med arbejdet, før han mister sin valgbarhed, og dette forekommer så meget desto mere vilkårligt, fordi valgbarhedsprincipperne i den kommunale valglov netop bygger på den forudsætning, at den tabte valgbarhed genvindes, efterhånden som tiden går!

3. Der sondres i den kommunale valglov mellem fængselsstraf under seks måneder og fængselsstraf over seks måneder. I det første tilfælde genvindes valgbarheden ubetinget efter 3 år. I det andet tilfælde genvindes valgbarheden ubetinget efter 5 år. Men disse 3 – henholdsvis 5 – år regnes fra udståelsesdatoen, eftergivelsesdatoen eller bortfaldsdagen og siger derfor intet, om hvornår forbrydelsen faktisk er begået. Princippet om tab af valgbarhed som følge af en strafbar handling bør efter forslagsstillernes opfattelse være knyttet til tidspunktet for handlingen og ikke tidspunktet for straffen, hvis der overhovedet skal eksistere sådanne regler. Det bør vel være handlingen – og ikke straffen – som i givet fald gør den pågældende uværdig til medlemsskab af et kommunalt råd.

4. Den samme tidsbegrænsning indebærer samtidig en høj grad af tilfældighed i forhold til den faktiske »karantænetid«, alt efter

- a) hvor lang tid der går med efterforskning, retssag og ventetid før afsoning, og
- b) hvordan udståelsesdato, eftergivelsesdato eller bortfaldsdato tilfældigvis falder i forhold til valgdagen.

Den person, som har afsluttet sin afsoning den 18. november 1980, er således ubetinget valgbar, mens den person, som har afsluttet sin afsoning den 20. november 1980 efter en dom på ubetinget fængsel over 6 måneder, må afvente valgbarhedsnævnets eventuelle stillingtagen nogle måneder inde i valgperioden, hvis han skulle gå hen og blive kommunalbestyrelsesmedlem ved valget den 19. november 1985.

5. Reglerne betyder derfor, at en person, som tidligere har deltaget i kommunalpolitisk arbejde og planlægger at vende tilbage hertil, vil have disse regler i baghovedet, når han overvejer, om han skal indbringe en dom for en højere instans, og måske vil han acceptere en dom, som han ellers ville have indanket, hvis risikoen ved anken mindsker chancen for at genvinde valgbarheden inden næste valg. Dette finder forslagsstillerne helt uacceptabelt, idet princippet i dansk retspleje – med